

**MUAfoorumi – Maaseudun vastaisu
24.11.2022**

Kasvu kutistuvilla alueilla: monta merkitystä, mahdollisuuksia ja rajoja

Maija Halonen, Historia- ja maantieteiden laitos, Itä-Suomen yliopiston, [maija.halonen\(at\)uef.fi](mailto:maija.halonen@uef.fi)

Tausta

- Kasvu esitetään tyypillisesti keskeisenä aluekehityksen tavoitteena
- Mutta: Kasvun merkitykset vaihtelevat tai on epäselvää, mitä kasvulla tarkoitetaan
- Kasvu tavoitteena on erityisen mielenkiintoinen Itä- ja Pohjois-Suomessa:
 - a) Monet alueet ovat luonnonvaroiltaan rikkaita
 - b) Monin tavoin myös kutistuvia
- Alueiden kehitystä kehystävät:
 - a) Luonnonvaroihin kytkeytyvä kestävyysmurros: kasvun ja kasvun vähentämisen tavoitteet
 - b) Sosiaalinen ja taloudellinen kutistuminen: seuraukset, sopeutuminen, tasapainottaminen

Vihreä kasvu ja kasvun rajat

- Yhä enemmän huomiota ympäristön ja talouden yhteensovittamiseen:
 - Esim. vihreä talous (UNEP), Green Deal (EU), vihreä kasvu (OECD)
 - Ideaalitalanteessa uusia taloudellisia mahdollisuuksia
- Vihreän kasvun kehitykseen vaikuttavat: (e.g. Capasso ym. 2019)
 - Tavanomaiset: osaaminen, teknologia, markkinat, politiikat ja instituutiot
 - Erityiset: luonnonvarojen saatavuus ja kuljetusten taloudellinen järkevyys
- Milloin kasvu ei ole enää vihreää?
 - “Planetary boundaries” (Rockström ym. 2009)
 - Vihreän kasvun kritiikki: “utopistinen projekti” / “business as usual” (Dale ym. 2016)
 - Degrowth ainoa vaihtoehto: luonnonvarojen käytön vähentäminen vähentämällä tuotantoa ja kulutusta (Sandberg et al. 2019; Eaton 2021)

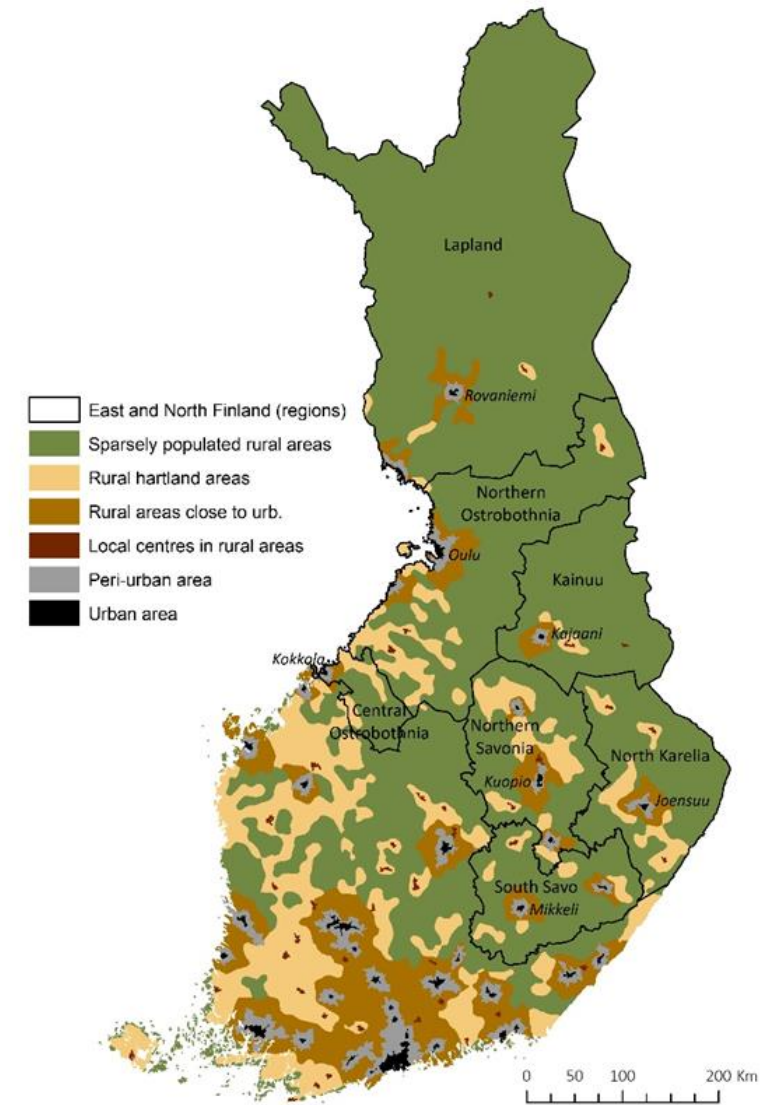
Oikeudenmukainen kasvu

- Taustalla jännitteet ympäristökriisin, sosiaalisen epätasa-arvon ja taloudellisen kasvun välillä (Parr 2016)
- Kyse ympäristöllisten, sosiaalisten ja taloudellisten hyötyjen ja haittojen (epä)oikeudenmukaisesta jakautumisesta (Ciplet & Harrison 2020)
- Epäoikeudenmukainen jakautuminen kasvun hyväksyttävyyden arvioinnissa:
 - Voidaanko heikommin menestyvien yhteiskuntien kasvua pitää hyväksyttävämpänä kuin rikkaampien (yl. globaali etelä vs. pohjoinen)?
 - Taustalla ajatus menestyvien yhteiskuntien aiheuttamasta ympäristökuormituksesta sekä alueiden yhtäläisestä oikeudesta tavoitella menestystä (esim. Hoffman 2016)
 - Sovellettavuus kehittyneissä maissa heikommin ja paremmin menestyvien alueiden välillä (esim. Suomi tai EU)?

Missio-politiikalla kasvua ja koheesiota?

- Missio-orientoituneen politiikan tarkoituksena tukea taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöllisten ongelmien ratkaisua
- Innovaatiot, teknologinen kehitys ja taloudellinen kasvu eivät niinkään päämääriä vaan välineitä ongelmien ratkaisemiseksi (esim. Mazzucato 2018; Wanzenböck ym. 2020)
- Esim. älykäs erikoistuminen:
 - Kestävä ja osallistava kasvu (strategy for sustainable and inclusive growth)
 - Toteutuessaan edellyttäisi logiikan muutosta (McCann & Soete 2020)
 - Periaatteessa pitäisi soveltua kaikille alueille ja ideaalitulanteessa tasoittaa alueiden välisiä eroja
 - Edelleen kuitenkin näyttää kohdentuvan enemmän menestyneille alueille ja pikemminkin syventävän alueiden välisiä eroja (Hassink & Gong 2019)

- Tutkimusalue: Itä- ja Pohjois-Suomi
- Haastatteluaineisto (N20, 2020-2021):
kehittämörganisaatioiden edustajat
(maakunnallinen, seutukunnallinen tai kunnallinen)
- Haastateltavien lausumat diskursseina, jotka
rakentavat käsitteitä, (viite)kehyksiä ja näiden
välisiä suhteita (vrt. Fairclough 1995)
- Kehysanalyysi:
 - Erialaisten elementtien yhdistäminen, tavoitteiden
asettaminen ja vaihtoehtojen esittäminen (Benford &
Snow 2000)
 - Analyyttinen (kuvailu ja yhdistely) ja normatiivinen
("miten pitäisi" ja arvottaminen) kehystäminen
(Rothman 2011)

Lähteet: SYKE 2013; NLS & Ek 2021

Suotuisan kasvun merkitykset

- Negatiivisen kierteen kääntäminen positiiviseksi (vrt. Myrdal)
 1. Liikevaihto ja verotulot kasvuun
 2. Kilpailukyky, kansainvälisyys, innovaatiot, investoinnit ja ansiotulot kasvavat
 3. Alueen talous ja elinkeinot kasvavat suotuisasti erityisesti työllisyyden, työvoiman, palvelujen ja yleisen kehityksen näkökulmasta
 4. Mieluiten tukien lopulta ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin määrällistä ja laadullista kasvua
- Olennaista joidenkin ongelmien ja puutteiden tasapainottaminen jonkin toisen osa-alueen kasvun avulla
- Myötäilee missio-orientoituneita näkemyksiä

Mahdollisuuksia ja oikeudenmukaisuutta

- Poliittinen viitekehys näyttäytyy tutkittujen alueiden näkökulmasta aiempaa paremmin ja tasapuolisemmin mahdollisuuksia luovana:
 - Vihreä talous, vihreä kasvu, Green Deal ja älykäs erikoistuminen: sopivat alueiden omiin tavoitteisiin sekä sisältävät ajatuksen alueellisen koheesion ja tasapainottamisen pyrkimyksistä
 - Kasvuodotukset kohdistuvat monin paikoin luonnonvarojen käyttöön ja erityisesti alueelle jäävän lisäarvon kasvattamiseen
- Keino hillitä tai tasoittaa taloudellisesta tai sosiaalisesta kutistumisesta aiheutuvia ongelmia tai puutteita
- Pyrkimyksenä, että suurempi osa hyödyistä jäisi lähemmäksi resurssilähdettä
- Ilmentää myös alueellisesti oikeudenmukaisempaa hyötyjen (ja haittojen) jakautumista

Karikot ja rajat

- Toteutumisen kritiikki:
 - Tukien (investoinnit ja/tai rahoitus) koetaan edelleen suosivan suurta kokoa tai massaa, menestymistä ja keskittyneisyyttä
 - Älykäs erikoistuminen koettiin enemmän maakuntakeskuksiin tai maakuntatasolle sopivaksi
 - Riskinä, että sosiaaliset ongelmat eivät ratkea eikä alueiden välistä koheesiota tapahdu
 - Kuilu menestyvien ja heikkojen alueiden välillä kasvaa
- Kasvun rajojen asettaminen esim. globaalisti tai kansallisesti mielekästä, mutta ei kutistuvilla alueilla
 - Kutistuminen jo käytännössä luonut rajat kasvulle
 - Suotuisin kasvu enemmän varallisuutta, hyötyjä ja hyvinvointia tasoittavaa sekä uudelleenjakavaa kuin kaiken kasvua kaikkialla